

lige Loves Vedtagelse? Nu skrive vi 1868, og denne Sag er ikke endnu fremmet eller ført igjennem; deri ligger dog et Beviis paa, at man nu omsider maa have Lov til at sige, at det hele Argument er et forslidt Argument, som har udspielt sin Rolle. Vi ere jo hertilands, mine Herrer, i Almindelighed ikke meget udholdende, de fleste af os blive jo meget let trætte, og navnlig give vi let efter for de Enkelte, som ere udholdende; men jeg vil dog bede om, at man, førend man paa den Maade begraver et reent og klart Grundlovsbud, engang vil nærværendegjøre sig den Række af Grundlovsbestemmelser, som staaer paa lige Linie med denne. Lader os da f. Ex. mindes, at ved Siden af denne § 75 — „Folketirkens Forsatning ordnes ved Lov“ — staaer en anden Bestemmelse i Grundlovens § 71: „Retspleien bliver at adskille fra Forvaltningen efter de Regler, der fastsættes ved Lov.“ Er nu Retspleien bleven adskilt fra Forvaltningen ved Lov? Samtidigt med denne § 75 vedtoges fremdeles § 74: „Offentlighed og Mundtlighed skal saa snart og saa vidt som muligt gennemføres ved hele Retspleien. I Misgjerningsfager og i Sager, der reise sig af politiske Lovovertrædelser, skulle Nævninger indføres.“ Er Offentlighed og Mundtlighed som snarest bleven gennemført i Retspleien; ere Nævninger indførte i Misgjerningsfager og i Sager, der reise sig af politiske Lovovertrædelser? Der er andre Bestemmelser i Grundloven, som ogsaa staae paa lige Linie. Det er ganske naturligt, om end ret karakteristisk, at den Bestemmelse, der hurtigt er blevet gennemført, er den, som paalægger Byrder. § 90 i Grundloven siger: „Enhver vaabensfør Mand er forpligtet til med sin Person at bidrage til Fædrelandets Forsvar efter de nærmere Bestemmelser, som Loven foreskriver.“ Denne Bestemmelse var i alt Væsentligt gennemført i 1849 før Grundlovens endelige Vedtagelse, og har senere faaet den allerfuldstændigste Gjennemførelse. Ogsaa adskillige andre Bestemmelser, der indeholdes i Grundlovens Røsteparagrapher, have mere eller mindre faaet deres Gjennemførelse; lad mig saaledes minde Dem om Næringsfrihedsparagraphen og Paragraphen om Communerne's Selvstændighed. Men der er dog endnu Be-

stemmelser, om hvilke det ikke kan siges, at der paa Rigsdagen endogsaa blot er gjort noget almindeligt Forsøg paa deres Gjennemførelse; der er f. Ex. den interessante § 93, hvorefter det ved Lov skal nærmere ordnes, hvorledes de nu bestaaende Lehn, Stamhuse eller Fideicommissgodsfer kunne overgaae til fri Eiendom. De see altsaa, mine Herrer, at det er ikke Noget, der er eiendommelig for § 75, at den i samme indeholdte Regel, at Folketirken skal ordnes ved Lov, endnu ikke er gennemført; der er andre, betydningsfulde Løfter, som heller ikke ere indfrie. Men der et indre, usynligt Baand imellem disse Grundlovslofter, og behandler man eet af dem leifindigt, eller hvorledes jeg nu skal udtrykke det — det kommer ikke an paa Udtrykket — saa kan det vel være, at ogsaa andre Grundlovsbestemmelser hjemfalde til en lignende let, legere Behandling, og dette er dog for en constitutionel Betragtning en meget alvorlig Sag. Og er det da saa underligt mine Herrer, om der hengaaer en Generation inden de i en Grundlov nedlagte store Bestemmelser kunne blive gennemførte? Skulle de med Sandhed gennemføres ved organiske Love, saa maae de ogsaa være traadte ind i Folkets Bevidsthed. Nu er jeg ganske vist af den Mening, at Frihedens Forberedelse hertilands ikke har været saa ringe eller ufuldstændig, som Mange ere tilbøjelige til at troe; men dog maa det vel siges, at, har nogensinde den europæiske Lufning gjort sig ustandseligt gjældende i Danmark, saa var det i 1848. Det maa vel siges, at saaledes som Kongeloven og Provinzialstænderindretningen blev omdannet til en heel ny Forsatning i 1848 og 1849, kom det de Allerfleste uventet, og de, der gif videst i December 1847, de maatte gaae langt videre i Marts 1848 for ikke at falde bag ud. Altsaa, det er vel ikke saa underligt, om en Generation maa hengaae, inden en saadan Omdannelse gennemføres Sjælene, saaledes at de store Omdannelser kunne foregaae. Og er der et Omraade, hvorpaa denne Omdannelse, denne Gjennemføring ganske naturligt gaaer langsomt, saa gjælder dette sikkert om det store og altid vanskelige Spørgsmaal om Forholdet imellem Kirke og Stat, fremfor Alt, naar en ny Frihedens Aand skal trænge ind i den hele geist-